Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA HENRIKA SAUGMANDSGORA ĒES [*HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE*] SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 12. aprīlī[1]

**Lieta C-151/17**

***Swedish Match AB***
**pret**
***Secretary of State for Health,***
**piedaloties**
***New Nicotine Alliance***

(*High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Karaļnama kompetences lietu departaments (Administratīvā tiesa), Apvienotā Karaliste) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesību aktu tuvināšana – Tabakas izstrādājumu ražošana, noformēšana un pārdošana – Direktīva 2014/40/ES – 1. panta c) punkts – 17. pants – Aizliegums laist tirgū tabakas izstrādājumus orālai lietošanai – Lūgums izvērtēt spēkā esamību – Samērīguma princips – Piesardzības princips

## I. Ievads

1. Ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu *High Court of Justice* (*England & Wales*), *Queen's Bench Division* (*Administrative Court*) (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Karaļnama kompetences lietu departaments (Administratīvā tiesa), Apvienotā Karaliste) uzdod Tiesai jautājumu par Direktīvas 2014/40/ES[2] 1. panta c) punkta un 17. panta spēkā esamību. Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Swedish Match AB* un *Secretary of State for Health* (veselības aizsardzības lietu valsts sekretārs, Apvienotā Karaliste), piedaloties *New Nicotine Alliance* (turpmāk tekstā – "*NNA*"), par valsts tiesību aktu, ar ko šīs tiesību normas tiek transponētas, spēkā esamību.

2. Atbilstoši Direktīvas 2014/40 1. panta c) punktam un 17. pantam dalībvalstīm ir pienākums aizliegt laist tirgū tabaku orālai lietošanai. Tādējādi šajās normās ir saglabāts pienākums, kas dalībvalstīm ir saistošs kopš 1992. gada[3] un kas jau bija ticis atkārtots pirms Direktīvas 2014/40 spēkā esošās Direktīvas 2001/37/EK[4] 8. pantā. Tomēr Zviedrijai no tā ir piemērots atbrīvojums saskaņā ar šīs valsts Pievienošanās akta Eiropas Savienībai[5] normu sakarā ar tabakas izstrādājuma orālai lietošanai, saukta par "snusu", tradicionālu lietojumu šajā valstī.

1 Oriģinālvaloda – franču.

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2014. gada 3. aprīlis) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz tabakas un saistīto izstrādājumu ražošanu, noformēšanu un pārdošanu un ar ko atceļ Direktīvu 2001/37/EK (OV 2014, L 127, 1. lpp.).

3 1. panta 1., 2. un 5. punkts Padomes Direktīvā 92/41/EEK (1992. gada 15. maijs), ar kuru groza Direktīvu 89/622/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz tabakas izstrādājumu marķēšanu (OV 1992, L 158, 30. lpp.).

4 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2001. gada 5. jūnijs) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz tabakas izstrādājumu ražošanu, noformēšanu un pārdošanu (OV 2001, L 194, 26. lpp.).

5 Akts par Austrijas Republikas, Somijas Republikas un Zviedrijas Karalistes pievienošanās nosacījumiem un to līgumu pielāgojumiem, kas ir Eiropas Savienības izveides pamatā (OV 1994, C 241, 21. lpp., un OV 1995, L 1, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "pievienošanās akts").

3. Spriedumos *Swedish Match*[6] un *Arnold André*[7] Tiesa jau vērtēja Direktīvas 2001/37 8. panta spēkā esamību un secināja, ka nepastāv neviens apstāklis, kas to ietekmētu. Šajā lietā Tiesai galvenokārt ir jānosaka, vai turpmāk ir jāapstrīd līdzīga tvēruma tiesību normu, kas noteiktas ar Direktīvu 2014/40, spēkā esamība, ņemot vērā kopš tā laika notikušo zinātnisko atziņu un tabakas un saistītajiem izstrādājumiem piemērojamo reglamentējošo noteikumu attīstību.

4. Iesniedzējtiesas uzdotajā jautājumā ir norādīti vairāki iespējami Direktīvas 2014/40 1. panta c) punkta un 17. panta spēkā neesamības iemesli. Tomēr atbilstoši Tiesas lūgumam šajos secinājumos šis jautājums tiks analizēts vienīgi saistībā ar to, vai šīs tiesību normas ir pretrunā samērīguma principam. Daži no šajā saistībā iztirzātajiem apsvērumiem tomēr būs atbilstīgi arī šī jautājuma vērtēšanai, ciktāl tas attiecas uz minēto tiesību normu saderīgumu ar nediskriminācijas principu.

5. Es uzreiz norādu, ka šī analīze neuzrādīs nevienu apstākli, kas varētu izraisīt aplūkojamo tiesību normu spēkā neesamību.

## II. Atbilstošās tiesību normas

6. 2012. gada 19. decembrī Eiropas Komisija pieņēma priekšlikumu direktīvai ar mērķi pārskatīt Direktīvu 2001/37 (turpmāk tekstā – "Komisijas priekšlikums")[8]; tam bija pievienots ietekmes novērtējums, kurā bija apkopoti tāda detalizēta pētījuma rezultāti, ko bija veikuši šīs iestādes dienesti pēc sabiedriskas apspriešanas ar ieinteresētajām pusēm (turpmāk tekstā – "ietekmes novērtējums")[9]. Tajā Komisija izvērtēja dažādas iespējas, kas ir likumdevēja rīcībā it īpaši saistībā ar regulējumu orālai lietošanai paredzētai tabakai, un izvērtēja tās iespējamo ietekmi uz veselību un sociāli ekonomisko ietekmi. Šajā saistībā tā ņēma vērā tobrīd pieejamos zinātniskos pētījumus un it īpaši Iespējama un jaunatklāta veselības apdraudējuma zinātniskās komitejas (*SCENIHR*) pēc Komisijas lūguma 2008. gadā sniegtu atzinumu (turpmāk tekstā – "*SCENIHR* atzinums")[10].

7. Komisijas priekšlikums un ietekmes novērtējums bija pamats Direktīvas 2014/40 pieņemšanai; šīs direktīvas preambulas 32. apsvērums ir izteikts šādi:

"Ar Padomes Direktīvu 89/622/EEK [[11]] dalībvalstīs aizliedza pārdot atsevišķus orālai lietošanai paredzētas tabakas veidus. Šo aizliegumu atkārtoti apstiprināja ar Direktīvu [2001/37]. [Pievienošanās akta] 151. pantā Zviedrijai piešķirta atkāpe no šā aizlieguma. Aizliegums pārdot orālai lietošanai paredzētu tabaku būtu jāsaglabā, lai novērstu, ka Savienībā (izņemot Zviedriju) nonāk [šis] izstrādājums, kas izraisa atkarību un nelabvēlīgi ietekmē veselību. Attiecībā uz citiem bezdūmu tabakas izstrādājumiem, ko neražo masu patēriņa tirgum, stingri marķēšanas noteikumi un zināmi noteikumi par to sastāvdaļām tiek uzskatīti par pietiekamiem, lai tie tirgū neizplatītos tālāk par to tradicionālo lietojumu."

6 Spriedums, 2004. gada 14. decembris (C-210/03, EU:C:2004:802).

7 Spriedums, 2004. gada 14. decembris (C-434/02, EU:C:2004:800).

8 2012. gada 19. decembra Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz tabakas un saistīto izstrādājumu ražošanu, noformēšanu un pārdošanu (COM(2012) 788 *final*).

9 *Commission Staff Working Document, Impact Assessment accompanying the Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning the manufacture, presentation and sale of tobacco and related products* (COM(2012) 788 *final*), *19 December 2012* (SWD(2012) 452 *final*).

10 2008. gada 6. februārī pieņemts atzinums ar nosaukumu "Health effects of smokeless tobacco products". Skat. Direktīvas 2014/40 preambulas 2. apsvērumu.

11 Padomes Direktīva (1989. gada 13. novembris) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz tabakas izstrādājumu marķēšanu (OV L 359, 8.12.1989, 1. lpp.).

8. Šīs direktīvas 1. panta c) punktā ir noteikts:

"Šīs direktīvas mērķis ir tuvināt dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus par:

[..]

c) aizliegumu laist tirgū orālai lietošanai paredzētu tabaku;

[..]."

9. Saskaņā ar minētās direktīvas 2. panta 8) punktu "orālai lietošanai paredzēta tabaka" ir "visi orālai lietošanai paredzētie tabakas izstrādājumi, kas pilnībā vai daļēji gatavoti no tabakas un kas pieejami pulvera vai smalku granulu veidā vai jebkādā šo veidu apvienojumā, jo īpaši tādi izstrādājumi, kas safasēti porciju maisiņos vai porainos maisiņos, izņemot izstrādājumus, kas paredzēti ieelpošanai vai košļāšanai".

10. Saskaņā ar tās pašas direktīvas 17. pantu, "neskarot [pievienošanās akta] 151. pantu, dalībvalstis aizliedz laist tirgū tabaku, kas paredzēta orālai lietošanai".

11. Atbilstoši pievienošanās akta 151. panta 1. punktam "tiesību aktus, kas uzskaitīti šā akta XV pielikumā, piemēro jaunajām dalībvalstīm, kā minētajā pielikumā noteikts" [Neoficiāls tulkojums]. Minētajā pielikumā it īpaši ir noteikts, ka aizliegumu laist tirgū tabaku orālai lietošanai nepiemēro Zviedrijas Karalistei, izņemot aizliegumu laist tirgū šo izstrādājumu formā, kas atgādinātu pārtikas produktu.

12. Apvienotajā Karalistē Direktīvas 2014/40 1. panta c) punkts un 17. pants tika ieviests ar *Tobacco and Related Products Regulations 2016* (2016. gada Tabakas un saistīto izstrādājumu noteikumi, turpmāk tekstā – "tabakas noteikumi") 17. pantu, kurā ir paredzēts, ka "neviens nedrīkst ražot vai piegādāt tabaku orālai lietošanai".

## III. Pamatlieta, prejudiciālais jautājums un tiesvedība Tiesā

13. *Swedish Match* ir Zviedrijā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kas tirgo galvenokārt bezdūmu tabakas izstrādājumus, it īpaši snusu. Snusu lieto orāli, un tas sastāv no pasterizētas sasmalcinātas tabakas un apstiprinātām pārtikas piedevām. Uz snusa ražošanu Zviedrijā attiecas regulējums, ko piemēro pārtikas produktiem. Maksimāli pieļaujamo nevēlamo vielu koncentrāciju šajā produktā ir stingri noteikusi Zviedrijas pārtikas aģentūra.

14. Šī sabiedrība cēla prasību iesniedzējtiesā pret tabakas noteikumu 17. pantu. Veselības aizsardzības lietu valsts sekretāram šajā tiesvedībā ir atbildētāja statuss. *NNA*, asociācija, kuras darbības mērķis ir aizsargāt sabiedrības veselību, samazinot tabakas izraisīto kaitējumu, saņēma atļauju iestāties minētajā tiesvedībā.

15. Prasības ietvaros *Swedish Match* apgalvo, ka pilnīgs aizliegums laist tirgū tabaku orālai lietošanai Apvienotajā Karalistē, kas noteikts ar tabakas noteikumu 17. pantu, neatbilstot Savienības tiesību aktiem. Šīs pēdējās ieskatā, tiesību normas, ko tiecas transponēt ar minēto pantu, proti, Direktīvas 2014/40 1. panta c) punktu un 17. pantu, pašas esot pretrunā Savienības normām, kurām ir augstāks juridiskais spēks.

16. *Swedish Match* apgalvo, ka Tiesas izmantotā argumentācija spriedumā *Swedish Match* [12], kurā tā secināja, ka nepastāv neviens apstāklis, kas ļautu apšaubīt Direktīvas 2001/37 8. pantā noteiktā aizlieguma laist tirgū tabaku, kura paredzēta orālai lietošanai, spēkā esamību, vairs neesot atbilstīga, ņemot vērā kopš tā laika notikušo attīstību saistībā ar piemērojamo regulējumu, pieejamajiem zinātniskajiem datiem, kā arī tabakas izstrādājumu tirgus raksturojumu.

17. Konkrētāk, šī sabiedrība izvirza iebildumu par Direktīvas 2014/40 1. panta c) punkta un 17. panta nesaderību ar nediskriminācijas, samērīguma un subsidiaritātes principiem, ar LESD 296. pantā noteikto pienākumu norādīt pamatojumu, kā arī ar preču brīvu apriti, kas garantēta ar LESD 34. un 35. pantu.

18. *NNA* saistībā ar iestāšanos tiesvedībā apgalvo, ka aizliegums laist tirgū orālai lietošanai paredzētu tabaku ir ne tikai nesamērīgs, bet arī pretrunā tiesībām uz cilvēka cieņu un privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, kas nostiprinātas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") attiecīgi 1. un 7. pantā, kā arī tiesībām saņemt medicīnisko palīdzību, kas noteiktas Hartas 35. pantā.

19. Šajos apstākļos iesniedzējtiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Direktīvas [2014/40] 1. panta c) punkts un 17. pants nav spēkā, jo ar tiem:

i) tiek pārkāpts Savienības tiesību vispārējais nediskriminācijas princips;

ii) tiek pārkāpts Savienības tiesību vispārējais samērīguma princips;

iii) tiek pārkāpts LES 5. panta 3. punkts un Savienības tiesību subsidiaritātes princips;

iv) tiek pārkāpta LESD 296. panta otrā daļa;

v) tiek pārkāpts LESD 34. un 35. pants un

vi) tiek pārkāpts [Hartas] 1., 7. un 35. pants?"

20. *Swedish Match*, *NNA*, Ungārijas un Somijas valdības, Eiropas Parlaments, Eiropas Savienības Padome, kā arī Eiropas Komisija iesniedza Tiesā rakstveida apsvērumus.

21. *Swedish Match*, *NNA*, Apvienotās Karalistes un Norvēģijas valdības, Parlaments, Padome, kā arī Komisija piedalījās tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai, kas notika 2018. gada 25. janvārī.

## IV. Analīze

### *A. Ievada apsvērumi*

22. Direktīvas 2014/40 1. panta c) punktā un 17. pantā noteiktajam aizliegumam laist tirgū tabakas izstrādājumus orālai lietošanai, tāpat kā pārējām šīs direktīvas normām, ir divkāršs mērķis – sekmēt iekšējā tirgus pareizu darbību, vienlaikus par pamatu ņemot cilvēku, īpaši jauniešu, augstu veselības aizsardzības līmeni [13].

12 Spriedums, 2004. gada 14. decembris (C-210/03, EU:C:2004:802).

13 Skat. Direktīvas 2014/40 preambulas 8. un 21. apsvērumu, kā arī spriedumus, 2016. gada 4. maijs, *Philip Morris Brands* u.c. (C-547/14, EU:C:2016:325, 171. punkts), un Polija/Parlaments un Padome (C-358/14, EU:C:2016:323, 80. punkts).

23. Šis aizliegums šajā direktīvā tika saglabāts, lai izvairītos no tā, ka no jauna rastos iekšējā tirgus sadrumstalotība, kas pastāvēja pirms 1992. gada, kad šāds pasākums tika noteikts Savienības līmenī [14]. Vairākas dalībvalstis jau tad bija aizliegušas tabakas izstrādājumu orālai lietošanai laišanu tirgū vai gatavojās to darīt, tāpēc tika uzskatīts par nepieciešamu saskaņot valstu tiesību aktus, lai novērstu šķēršļus tirdzniecībai, kādi, visticamāk, rastos šo tiesību aktu neviendabīgas attīstības dēļ [15].

24. Tāpat kā 1992. un 2001. gadā, likumdevējs uzskatīja, ka, lai sasniegtu arī iepriekš minēto veselības aizsardzības mērķi, šai saskaņošanai ir jānotiek, aizliedzot šo izstrādājumu. Kā precizēts Direktīvas 2014/40 preambulas 32. apsvērumā, šī aizlieguma mērķis ir kavēt piekļuvi atkarību izraisošiem un veselībai kaitīgiem tabakas izstrādājumiem, kas ražoti masu patēriņa tirgum.

25. Šis apsvērums, to lasot saistībā ar Komisijas priekšlikumu un ietekmes novērtējumu, norāda, ka likumdevējs ir uzsvēris orālai lietošanai paredzētas tabakas *raksturīgo kaitīgumu* un nepieciešamību nepieļaut, ka Savienībā rastos jauns nikotīna atkarības veids, it īpaši jauniešu vidū (*sākšanas efekts*). Tika uzskatīts, ka saglabāt aizliegumu laist tirgū orālai lietošanai paredzētu tabaku ir vēl jo svarīgāk tāpēc, ka šī atkarība varētu vairot smēķēšanai paredzētas tabakas lietošanas risku nākotnē (*pārejas efekts*). Turklāt šī aizlieguma atcelšana varētu traucēt smēķētāju pūliņiem atmest smēķēšanu, tiem ļaujot nemanāmā veidā lietot tabaku nesmēķētāju zonās. Tiem, kuru pūliņi atmest smēķēšanu nav vainagojušies panākumiem, tādā gadījumā pastāvētu *divkāršas lietošanas* risks – lietot gan smēķēšanai paredzētu tabaku, gan orālai lietošanai paredzētu tabaku. Turpretī nevar uzskatīt par pierādītu, ka orālai lietošanai paredzēta tabaka kā alternatīva smēķēšanai paredzētai tabakai būtu efektīvs palīgs smēķēšanas atmešanā (*aizstāšanas efekts*). No tā likumdevējs secināja, ka minētā aizlieguma saglabāšana kopumā labvēlīgi ietekmēs sabiedrības veselību [16].

26. Kā izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, *Swedish Match* un *NNA* apstrīd aplūkojamā aizlieguma atbilstību samērīguma principam, uzsverot orālai lietošanai paredzētas tabakas mazāku *relatīvo kaitīgumu*, salīdzinot ar citiem tabakas izstrādājumiem. Šīs asociācijas ieskatā, šī aizlieguma atcelšana ļautu smēķēšanai paredzētos tabakas izstrādājumus aizvietot ar citiem, mazāk kaitīgiem tabakas izstrādājumiem (*aizstāšanas efekts*). Attiecīgi tiktu pasaudzēti daudzi pasīvie smēķētāji. Turklāt neviens apstāklis nepierādot, ka orālai lietošanai paredzēta tabaka izraisītu *pārejas efektu* uz smēķēšanai paredzētas tabakas lietošanu. Līdz ar to, lai arī orālai lietošanai paredzēta tabaka nav tāda, kurai pilnīgi nebūtu kaitīgas ietekmes, minētais aizliegums kopumā kaitējot sabiedrības veselībai. *Swedish Match* un *NNA* turklāt atsaucas uz nekonsekvenci starp aizliegumu laist tirgū orālai lietošanai paredzētu tabaku un noteikumiem, kas skar citus izstrādājumus, uz kuriem attiecas Direktīva 2014/40.

27. Šīs pretējās nostājas parāda divus atšķirīgus tabakas kontroles virzienus. Aizliegums laist tirgū orālai lietošanai paredzētu tabaku ir daļa no tabakas izstrādājumu *piedāvājuma un lietošanas samazināšanas* stratēģijas, savukārt *Swedish Match* un *NNA* ieteiktā aizlieguma atcelšana ietilpstot tabakas *kaitīgās ietekmes samazināšanas* stratēģijā.

14 Skat. Komisijas priekšlikumu, 9. lpp., un ietekmes novērtējumu, 62. lpp.

15 Šajā saistībā skat. spriedumus, 2004. gada 14. decembris, *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 37.–42. punkts), un *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 38.–43. punkts).

16 Komisijas priekšlikums, 9. lpp., un ietekmes novērtējums, 64. – 69. lpp.

28. Šajā lietā Tiesai tomēr nav jāpārbauda, vai pasākums, kuru likumdevējs veicis, bija "vienīgais vai labākais iespējamais", bet vienīgi tas, vai šis pasākums bija "acīmredzami nepiemērots" [17]. Savienības likumdevējam ir plaša novērtējuma brīvība jomās, kurās tam ir jāizdara izvēle ar politiku, ekonomiku un sociālām lietām saistītos jautājumos, attiecībā uz kuriem tam ir jāveic sarežģīts novērtējums. Tiesa jau ir lēmusi, ka šajās jomās ietilpst tiesiskais regulējums par tabakas izstrādājumiem [18], tostarp orālai lietošanai paredzētas tabakas izstrādājumiem [19].

29. Tādējādi tiesas pārbaude par samērīguma principa ievērošanu ir ierobežota, ietverot tikai to veidojošajās trīs daļas. Šajā saistībā es atgādinu, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šis princips paredz prasību, pirmkārt, lai Savienības iestāžu akti būtu piemēroti ar attiecīgo tiesisko regulējumu sasniedzamo leģitīmo mērķu īstenošanai ("piemērotības pārbaude"). Otrkārt, šie akti nedrīkst pārsniegt to, kas ir nepieciešams šā mērķa sasniegšanai, ņemot vērā, ka ir jāizvēlas vismazāk apgrūtinošais ("nepieciešamības pārbaude"), ja ir iespēja izvēlēties starp vairākiem piemērotiem pasākumiem. Treškārt, radītajām neērtībām ir jābūt samērīgām salīdzinājumā ar sasniedzamajiem mērķiem ("samērīguma pārbaude šaurā nozīmē") [20].

### *B. Piemērotības pārbaude*

30. Saskaņā ar piemērotības pārbaudi akts, kas pieņemts jomā, kurā Savienības likumdevējam ir plašas normatīvās pilnvaras, var tikt atzīts par spēkā neesošu vienīgi tad, ja tas ir acīmredzami nepiemērots izvirzīto mērķu sasniegšanai. Tomēr likumdevējam, pat pastāvot šādām pilnvarām, ir pienākums pamatot savu izvēli ar objektīviem un atbilstīgiem kritērijiem attiecībā uz izvirzītajiem mērķiem, ņemot vērā visus faktus, kā arī šī akta pieņemšanas brīdī pieejamos tehniskos un zinātniskos datus [21].

31. Spriedumos *Swedish Match* [22] un *Arnold André* [23] Tiesa jau nolēma, ka ar Direktīvas 2001/37 8. pantu noteiktais aizliegums laist tirgū tabaku, kas paredzēta orālai lietošanai, nav acīmredzami nepiemērots tās divkāršā mērķa sasniegšanai.

32. Šajā saistībā Tiesa uzsvēra orālai lietošanai paredzētas tabakas *raksturīgo bīstamību*. Pirmkārt, tā satur nikotīnu, vielu, kura izraisa atkarību un kuras toksiskums netiek apstrīdēts. Otrkārt, Tiesa norādīja, ka orālai lietošanai paredzētas tabakas lietošanai ir tāda kaitīgā ietekme kā paaugstināts mutes vēža risks, vienlaikus atzīstot, ka šajā ziņā pastāv zinātniskas domstarpības. Turklāt, pieņemot Direktīvu 2001/37, nebija pierādīts, ka šīs tabakas kaitīgā ietekme ir mazāka nekā kaitīgā ietekme, kas saistīta ar citu tabakas izstrādājumu lietošanu [24].

17 Skat. it īpaši spriedumus, 2001. gada 12. jūlijs, *Jippes* u.c. (C-189/01, EU:C:2001:420, 83. punkts); 2010. gada 8. jūnijs, *Vodafone* u.c. (C-58/08, EU:C:2010:321, 52. punkts), un 2018. gada 7. februāris, *American Express* (C-304/16, EU:C:2018:66, 86. punkts).

18 Spriedumi, 2002. gada 10. decembris, *British American Tobacco (Investments)* un *Imperial Tobacco* (C-491/01, EU:C:2002:741, 123. punkts); 2016. gada 4. maijs, Polija/Parlaments un Padome (C-358/14, EU:C:2016:323, 79. punkts), un 2016. gada 4. maijs, *Pillbox 38* (C-477/14, EU:C:2016:324, 49. punkts).

19 Spriedumi, 2004. gada 14. decembris, *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 48. punkts), un *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 46. punkts). Šo novērtējuma brīvību neatspēko *NNA* tiesas sēdē izvirzītais arguments, saskaņā ar kuru aizliegums laist tirgū orālai lietošanai paredzētu tabaku ierobežojot tiesības uz veselību, kas nostiprinātas Hartas 35. punktā. Šīs pamattiesības ietverot arī tiesības kā alternatīvu smēķēšanai paredzētai tabakai iegādāties mazāk kaitīgus nikotīnu saturošus izstrādājumus. Šajā saistībā es uzsveru, ka šī aizlieguma mērķis ir nevis ierobežot, bet konkretizēt tiesības uz veselību, kas paredz sarežģītu novērtējumu ne tikai smēķētāju, bet visas sabiedrības interesēs tās kopumā (šajā nozīmē skat. it īpaši spriedumu, 2016. gada 4. maijs, *Philip Morris Brands* u.c. (C-547/14, EU:C:2016:325, 176. punkts)).

20 Skat. it īpaši spriedumu, 2016. gada 4. maijs, *Pillbox 38* (C-477/14, EU:C:2016:324, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

21 Spriedums, 2008. gada 16. decembris, *Arcelor Atlantique* un *Lorraine* u.c.. (C-127/07, EU:C:2008:728, 58. punkts un tajā minētā judikatūra). Šajā nozīmē skat. arī spriedumus, 2006. gada 7. septembris, Spānija/Padome (C-310/04, EU:C:2006:521, 122. punkts), un 2010. gada 8. jūlijs, *Afton Chemical* (C-343/09, EU:C:2010:419, 34. punkts).

22 Spriedums, 2004. gada 14. decembris (C-210/03, EU:C:2004:802).

23 Spriedums, 2004. gada 14. decembris (C-434/02, EU:C:2004:800).

24 Spriedumi, 2004. gada 14. decembris, *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 51.–53. punkts), un *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 49.–51. punkts).

33. Tiesa arī pārbaudīja, kāda varētu būt aplūkojamā aizlieguma atcelšanas ietekme uz *patēriņa ieradumiem*. Tā atgādināja, ka šis aizliegums tika ieviests, lai reaģētu uz reālo risku, ka orālai lietošanai paredzēto tabaku var lietot jaunieši. Turklāt aizstāšanas efekta iespējamā pastāvēšana nebija pierādīta, par to zinātniskajās aprindās joprojām notika diskusijas [25].

34. Manuprāt, ne kopš šo spriedumu pasludināšanas notikusī zinātnisko atziņu attīstība, ne tabakas un saistītajiem izstrādājumiem piemērojamo reglamentējošo noteikumu maiņa neliek veikt atšķirīgus secinājumus attiecībā uz Direktīvas 2014/40 1. panta c) punkta un 17. panta piemērotību to divkāršā mērķa sasniegšanai.

### *1. Par argumentu attiecībā uz zinātnisko atziņu izmaiņām*

#### *a) Ievada precizējumi par piesardzības principa piemērošanu*

35. Tāpat kā Direktīva 2001/37, arī Direktīva 2014/40 tika pieņemta apstākļos, kurus raksturoja galvenokārt nenoteiktība un domstarpības par raksturu un apjomu gan kaitīgajai ietekmei, kas piemīt orālai lietošanai paredzētai tabakai, gan ietekmei, ko tās laišana tirgū visā Savienībā radītu attiecībā uz patēriņa ieradumiem.

36. Ietekmes novērtējumā Komisija atzina, ka, lai arī to, ka pastāv zināma kaitīga ietekme, kas saistīta ar orālai lietošanai paredzētas tabakas lietošanu, uzskata par pierādītu, tomēr cita veida kaitīgas ietekmes esamība un apjoms joprojām esot neskaidri. Tāpat, ņemot vērā izraisītās ietekmes uz nākotni vērsto raksturu, aizlieguma laist tirgū orālai lietošanai paredzētu tabaku atcelšanas visticamāko ietekmi uz patērētāju uzvedību citās dalībvalstīs, nevis Zviedrijā neesot iespējams droši paredzēt [26].

37. Turklāt ietekmes novērtējumā, pamatojoties uz dažādiem zinātniskajiem pētījumiem, it īpaši uz *SCENIHR* atzinumu, veiktie novērtējumi par šo iespējamo ietekmi nebija vienprātīgi. *Swedish Match* un *NNA* no dažādām šī atzinuma daļām, kā arī no dažiem rakstiem, kas tajā bija citēti, izdarīja atšķirīgus secinājumus. Tās it īpaši min zinātnisku ziņojumu, kas pievienots *Swedish Match* rakstiskajiem apsvērumiem un kas izstrādāts pēc tās pilnvarojuma nolūkā kritiski izvērtēt Direktīvas 2014/40 zinātnisko pamatojumu. Tās arī min dažus pētījumus, kuri veikti pēc ietekmes novērtējuma un pat pēc šīs direktīvas pieņemšanas un kuri esot pretrunā šajā ietekmes novērtējumā veiktajiem vērtējumiem.

38. Šajos apstākļos ir jāpārbauda, vai Direktīvas 2014/40 1. panta c) punkts un 17. pants ir piemēroti sabiedrības veselības aizsargāšanai, ņemot vērā piesardzības principu, kā tas nostiprināts LESD 191. panta 2. punktā un precizēts judikatūrā. Saskaņā ar šo principu, "ja nav skaidrības par cilvēku veselības apdraudējuma pastāvēšanu vai tā apmēru, [Savienības iestādes] var veikt aizsardzības pasākumus, negaidot, kad tiks pilnībā pierādīta šī riska faktiskā esamība un smagums" [27]. Kā izrietēs no manu secinājumu turpinājuma, neskaidrības, kas pamato minētā principa piemērošanu, var attiekties gan uz izstrādājuma kaitīgo ietekmi, gan uz ietekmi, ko tā laišana tirgū radītu patēriņa ieradumos [28].

25 Spriedumi, 2004. gada 14. decembris, *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 49. un 51. punkts), un *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 47. un 49. punkts).

26 Ietekmes novērtējums, 64. – 68. lpp.

27 Skat. it īpaši spriedumus, 1998. gada 5. maijs, Apvienotā Karaliste/Komisija (C-180/96, EU:C:1998:192, 99. punkts); 2003. gada 9. septembris, *Monsanto Agricoltura Italia* u.c. (C-236/01, EU:C:2003:431, 111. punkts), un 2016. gada 9. jūnijs, *Pesce* u.c. (C-78/16 un C-79/16, EU:C:2016:428, 47. punkts).

28 Skat. šo secinājumu 56. punktu.

39. Piesardzības pasākumu spēkā esamība ir pakļauta nosacījumam, ka iepriekš ir veikts pēc iespējas pilnīgāks risku novērtējums. Tādējādi tīri hipotētiski apsvērumi par riska pastāvēšanu, kas pamatoti uz nepierādītiem zinātniskiem pieņēmumiem vien, nepamato šādu pasākumu noteikšanu [29]. Šie pasākumi ir atļauti vienīgi "gadījumā, kad sakarā ar nepietiekamu, nepārliecinošu vai neprecīzu rezultātu vai pētījumu raksturu nav iespējams precīzi noteikt riska pastāvēšanu vai tā apmēru, bet pastāv iespēja, ka sabiedrības veselībai tiks nodarīts reāls kaitējums gadījumā, ja risks īstenotos" [30].

40. Tas, vai ir ievērots pienākums pamatot jebkādu piesardzības pasākumu ar šādu risku novērtējumu, ir jāpārbauda, ņemot vērā plašo novērtējuma brīvību, kas ir piešķirta Savienības likumdevējam jomās, kurās tam ir jāizdara sarežģīts novērtējums [31]. Šī brīvība attiecas ne tikai uz nosakāmo pasākumu raksturu un apjomu, bet arī uz zinātnisko faktu vērtējumu, kas veikts nolūkā noteikt šos pasākumus [32]. Tas tā ir, jo "[Savienības] tiesa uzskata, ka tā nevar ar savu zinātnisko un tehnisko faktu vērtējumu aizstāt likumdevēja, kuram vienīgajam Līgumā uzticēts šis uzdevums, vērtējumu" [33].

41. Ja pēc risku novērtējuma paliek zinātniska neskaidrība, tad Savienības likumdevējam ir jānosaka riska līmenis, kas ir uzskatāms par sabiedrībai nepieņemamu, un ir jāizstrādā atbilstoši piesardzības pasākumi. Šis uzdevums, kas attiecas uz risku pārvaldību pēc tam, kad tie ir izvērtēti, nozīmē arī plašu novērtējuma brīvību, lai pieņemtu politiskus lēmumus attiecībā uz sasniedzamo aizsardzības līmeni un uz šim mērķim izmantotajiem līdzekļiem [34].

42. Tieši ņemot vērā šos apsvērumus, ir jāpārbauda, vai likumdevējs ir pieņēmis Direktīvas 2014/40 1. panta c) punktu un 17. pantu, nepārkāpjot tam piešķirtās novērtējuma brīvības robežas attiecībā uz to risku novērtējumu, kas saistīti ar orālai lietošanai paredzētas tabakas lietošanu, kā arī uz turpmāko attiecīgā pasākuma rakstura un apjoma izvēli.

*b) Par konstatējumu, saskaņā ar kuru tabaka orālai lietošanai ir atkarību izraisoša un kaitīga*

43. Saskaņā ar Direktīvas 2014/40 preambulas 32. apsvērumu tabaka orālai lietošanai "izraisa atkarību un nelabvēlīgi ietekmē veselību". Šī konstatējuma pamatā ir ietekmes novērtējumā esošais vērtējums, saskaņā ar kuru tabaka orālai lietošanai izraisa *apstiprinātus* nikotīna atkarības riskus, kā arī zināma veida tādu nelabvēlīgu ietekmi kā grūtniecības komplikācijas, un turklāt to pavada *neskaidri* cita veida kaitīgas ietekmes riski [35]. Šajā saistībā minētajā novērtējumā ir konstatētas zinātniskas neskaidrības attiecībā uz to, vai pastāv paaugstināts aizkuņģa dziedzera, mutes un barības vada vēža risks, kā arī paaugstināts miokarda infarkta izraisītas mirstības risks [36].

44. *Swedish Match* un *NNA* apgalvo, pirmkārt, ka kaitīgās ietekmes risks, lietojot tabaku orālai lietošanai, ir mazāks salīdzinājumā ar risku, kas saistīts ar smēķēšanai paredzētas tabakas lietošanu.

29 Skat. it īpaši spriedumus, 2003. gada 9. septembris, *Monsanto Agricoltura Italia* u.c. (C-236/01, EU:C:2003:431, 106. punkts); 2010. gada 22. decembris, *Gowan Comércio Internacional e Serviços* (C-77/09, EU:C:2010:803, 78. punkts), un 2017. gada 13. septembris, *Fidenato* u.c. (C-111/16, EU:C:2017:676, 51. punkts).

30 Skat. it īpaši spriedumus, 2014. gada 10. aprīlis, *Acino*/Komisija (C-269/13 P, EU:C:2014:255, 58. punkts); 2015. gada 17. decembris, *Neptune Distribution* (C-157/14, EU:C:2015:823, 82. punkts), un 2016. gada 4. maijs, *Pillbox 38* (C-477/14, EU:C:2016:324, 55. punkts).

31 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 1998. gada 5. maijs, Apvienotā Karaliste/Komisija (C-180/96, EU:C:1998:192, 60. punkts), un 2010. gada 22. decembris, *Gowan Comércio Internacional e Serviços* (C-77/09, EU:C:2010:803, 55. punkts).

32 Skat. it īpaši spriedumu, 2006. gada 7. septembris, Spānija/Padome (C-310/04, EU:C:2006:521, 121. punkts un tajā minētā judikatūra).

33 Skat. it īpaši spriedumu, 2010. gada 8. jūlijs, *Afton Chemical* (C-343/09, EU:C:2010:419, 28. un 33. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

34 Spriedumi, 2010. gada 22. decembris, *Gowan Comércio Internacional e Serviços* (C-77/09, EU:C:2010:803, 60. un 82. punkts); 2013. gada 11. jūlijs, Francija/Komisija (C-601/11 P, EU:C:2013:465, 143. punkts), un 2016. gada 9. jūnijs, *Pesce* u.c. (C-78/16 un C-79/16, EU:C:2016:428, 49. punkts). Šajā saistībā skat. arī ģenerāladvokāta M. Pojareša Maduru [*M. Poiares Maduro*] secinājumus lietā Komisija/Nīderlande (C-41/02, EU:C:2004:520, 32. punkts).

35 Skat. šo secinājumu 36. punktu. Šajā kontekstā Komisija īpaši pārbaudīja zviedru snusa kaitīgo ietekmi. Tā uzskatīja, ka, lai arī tagad tas satur ļoti nelielu to galveno kancerogēno vielu līmeni, kuras atrodas tabakā orālai lietošanai, šis izstrādājums nav nekaitīgs. Tā piebilda, ka šāda sastāva snuss tirgū nav pietiekami ilgu laiku, lai izdarītu pārliecinošus secinājumus par vēža riska samazinājumu, ņemot vērā pieejamos pierādījumus (ietekmes novērtējums, 64. lpp.).

36 Ietekmes novērtējums, 64. un 65. lpp.

45. Šajā saistībā es norādu, ka ietekmes novērtējumā faktiski ir atzīts, ka tabakas orālai lietošanai kaitīgums ir mazāks nekā smēķēšanai paredzētas tabakas kaitīgums [37]. Tomēr šis apsvērums neatspēko secinājumu, kas ir pamatā likumdevēja izvēlei atstāt spēkā aplūkojamo aizliegumu, saskaņā ar kuru tabaka orālai lietošanai, izsakoties absolūtos terminos, kaitē veselībai.

46. Otrkārt, [*Swedish Match* un *NNA*] apšauba konstatējumu, kurš ietverts ietekmes novērtējumā un saskaņā ar kuru orālai lietošanai paredzētas tabakas lietošana varot palielināt it īpaši risku attīstīties dažiem vēža veidiem. To ieskatā, vairāki pētījumi, tostarp sistemātiskas pārbaudes un individuālu pārbaužu metaanalīzes, kas ļaujot šos riskus uztvert ticamāk nekā ietekmes novērtējumā ietvertie darbi [38], esot pretrunā šim konstatējumam.

47. Manuprāt, šī argumentācija neļauj pierādīt, ka likumdevējs būtu pārkāpis savu novērtējuma brīvību, konstatējot, ka turpināja pastāvēt zinātniska neskaidrība par minēto risku esamību un to apjomu un ka šī neskaidrība tam neliedza rīkoties, lai šos riskus novērstu [39]. Aplūkojamie riski tika izvērtēti, pamatojoties uz visu pieejamo zinātnisko faktu vērtējumu. Ņemot vērā šo izvērtējumu, likumdevējs, izmantojot savu novērtējuma brīvību, uzskatīja, ka šie riski, lai arī par tiem pastāvēja zinātniskas neskaidrības, bija pietiekami dokumentēti.

48. Kā Komisija konstatēja ietekmes novērtējumā, ar to, ka noteikti dati, uz kuriem tā pamatojās, secinot tabakas orālai lietošanai kaitīgumu, tiek apstrīdēti pētījumos, kas norāda uz pretējo, nepietiek, lai atspēkotu šo vispārējo secinājumu [40]. Likumdevējam piešķirtā novērtējuma brīvība izvērtēt riskus, manuprāt, attiecas uz pieejamo pētījumu ticamības un atbilstības novērtējumu, uz šo pētījumu rezultātu interpretēšanu un uz to, kādu nozīmi piešķirt katram no atbilstīgajiem pētījumiem.

49. Turklāt, ciktāl *Swedish Match* un *NNA* atsaucas uz dažiem pētījumiem, kas veikti pēc Direktīvas 2014/40 pieņemšanas un kas izslēdzot jebkādu saistību starp orālai lietošanai paredzētas tabakas lietošanu un mutes un aizkuņģa dziedzera vēža risku pieaugumu, es neuzskatu, ka ir jāprecizē, vai un attiecīgā gadījumā cik lielā mērā šie pētījumi ir jāņem vērā, izvērtējot aplūkojamo tiesību normu spēkā esamību [41]. Pietiek ar konstatējumu, ka katrā ziņā, pirmkārt, nav pierādīts, ka attiecībā uz secinājumiem, kurus [*Swedish Match* un *NNA*] izdara no minētajiem pētījumiem, zinātniskajās aprindās būtu vienprātība un ka neskaidrība, ko likumdevējs ņēma vērā, tādējādi būtu kliedēta. Otrkārt, ne tikai šo risku, bet visu to ar tabakas orālai lietošanai saistīto risku dēļ, kādi ir attiecībā uz veselību un patēriņa ieradumiem, likumdevējs izvēlējās saglabāt attiecīgo aizliegumu.

50. Ņemot vērā šos apsvērumus, likumdevējs nav pārkāpis savu novērtējuma brīvību, konstatējot, ka tabaka orālai lietošanai izraisa atkarību un kaitē veselībai, ciktāl tā palielina zināma veida kaitīgās ietekmes riskus un turklāt varētu palielināt cita veida kaitīgās ietekmes riskus.

37 Ietekmes novērtējums, 23., 50. un 63. lpp. Līdz ar to konstatējums, kurš izdarīts 2004. gada 14. decembra spriedumos *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 53. punkts) un *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 51. punkts) un saskaņā ar kuru nebija ticis pierādīts, ka tabakas izstrādājumi orālai lietošanai ir mazāk kaitīgi nekā cigaretes, vairs nav būtisks.

38 *Swedish Match* un *NNA* uzsvēra, ka metaanalīzēs ir apvienoti vairāku zinātnisko pētījumu, kas veikti, izmantojot statistikas metodes, atsevišķie rezultāti un tas ļaujot pārbaudīt, vai šie rezultāti saskan, un samazināt nejaušu svārstību ietekmi.

39 Skat. šo secinājumu 38.–40. punktu.

40 Ietekmes novērtējums, 66. lpp.

41 Šajā saistībā es atgādinu, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības tiesību akta spēkā esamība ir jāizvērtē atbilstoši faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, kas pastāv tā pieņemšanas brīdī (skat. it īpaši spriedumu, 2013. gada 17. oktobris, *Schaible* (C-101/12, EU:C:2013:661, 50. punkts un tajā minētā judikatūra)). Tomēr Tiesa 2006. gada 12. janvāra spriedumā *Agrarproduktion Staebelow* (C-504/04, EU:C:2006:30, 40. punkts) un 2016. gada 9. jūnija spriedumā *Pesce* u.c. (C-78/16 un C-79/16, EU:C:2016:428, 51. punkts) piebilda, ka tad, kad ar jauniem faktiem tiek mainīta riska uztvere vai pierādīts, ka šo risku var ierobežot ar mazāk stingriem pasākumiem nekā pastāvošie, Savienības iestāžu kompetencē ir raudzīties, lai tiesiskais regulējums tiktu pielāgots jaunajiem faktiem.

*c) Par izvērtējumu attiecībā uz to, kā aplūkojamā aizlieguma atcelšana varētu ietekmēt patēriņa ieradumus*

51. Ietekmes novērtējumā Komisija uzsvēra, ka, lai arī tāda indivīda, kurš pilnībā aizvietotu smēķēšanai paredzētu tabaku ar tabaku orālai lietošanai, veselība uzlabotos, vispārējā ietekme, kādu izraisītu aizlieguma laist tirgū tabaku orālai lietošanai atcelšana, būtu atkarīga no tā, kā uz šo atcelšanu reaģētu patērētāji visā Savienībā. Vienīgi šīs tirgū novērotās reakcijas varētu parādīt, vai iespējamais aizstāšanas efekts būtu lielāks par iespējamo sākšanas efektu, pārejas efektu un divkāršas lietošanas efektu, vai arī būtu otrādi, ņemot vērā, ka visi šie efekti var rasties vienlaikus [42].

52. Tomēr Komisija citu aiz cita detalizēti pārbaudīja argumentus par to, kāda ir katra no šiem efektiem iespējamība, pamatojoties uz tādu zinātnisko datu vispārēju novērtējumu, kas iegūti valstīs, kurās ir atļauta tabakas orālai lietošanai tirgošana [43]. Tā būtībā secināja, ka šie dati neļauj izdarīt ticamus secinājumus par to, ka tabaka orālai lietošanai būtu efektīva smēķēšanas atmešanai. Turklāt minētie dati pamatoja vērā ņemamu sākšanas efekta un divkāršas lietošanas efekta risku esamību un neļāva nedz apstiprināt, nedz izslēgt pārejas efekta risku [44]. Pamatojoties uz šo novērtējumu, Komisija un pēc tam likumdevējs uzskatīja, ka aplūkojamā aizlieguma atcelšana varētu radīt tādu negatīvu ietekmi uz patēriņa ieradumiem, ko nelīdzsvarotu iespējamais aizstāšanas efekts.

53. *Swedish Match* un *NNA* apstrīd minēto vērtējumu attiecībā uz aizstāšanas efekta un pārejas efekta iespējamību, kā arī šādas atcelšanas vispārējo ietekmi uz sabiedrības veselību [45]. Tās galvenokārt uzsver datus un argumentus, kas liecina par labu tam, ka tabaka orālai lietošanai ir efektīvs palīgs smēķēšanas atmešanā un ka pārejas efekts nepastāv. Tomēr tās nenoliedz, ka citi dati un argumenti, ko Komisija ir izvirzījusi, balstoties it īpaši uz *SCENIHR* atzinumu, pamato pretējus secinājumus.

54. Tiesai nav pienākuma izteikties par šo atsevišķo apgalvojumu pamatotību un tādējādi likumdevēja veikto atbilstīgo faktu vērtējumu aizstāt ar savu vērtējumu. Pietiek ar konstatējumu, ka *Swedish Match* un *NNA* argumentācija liecina vien par to, ka joprojām pastāv zinātniska neskaidrība par tās ietekmes raksturu un apmēru, kāda aizlieguma laist tirgū tabaku orālai lietošanai atcelšanai visā Savienībā būtu attiecībā uz patērētāju uzvedību.

55. Tā kā riski, kas varētu izrietēt no šādas atcelšanas saistībā ar tās ietekmi uz patēriņa ieradumiem, tika pienācīgi identificēti un novērtēti pirms Direktīvas 2014/40 pieņemšanas, šādas neskaidrības neliedza likumdevējam veikt piesardzības pasākumus, pat ja nebija pilnībā pierādīta šo risku faktiskā esamība un smagums [46].

42 Ietekmes novērtējums, 64. lpp. Skat. arī ģenerāladvokāta L. A. Hēlhuda [*L. A. Geelhoed*] secinājumus lietā *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:487, 53. un 54. punkts).

43 Ietekmes novērtējums, 66. – 69. lpp.

44 Šajā saistībā Komisija norādīja, ka noteikti pierādījumi no Amerikas Savienotajām Valstīm norāda, ka orālai lietošanai paredzētas tabakas lietošana var izraisīt turpmāku smēķēšanai paredzētas tabakas lietošanu, tomēr daži zviedru dati šo hipotēzi nepamato. Komisija norāda arī uz pētījumu, kas sasaistījis orālai lietošanai paredzētas tabakas lietošanu agrā pusaudža vecumā ar paaugstinātu gadījuma rakstura smēķēšanas iespējamību, šim vecumam beidzoties (ietekmes novērtējums, 68. lpp.).

45 *Swedish Match* un *NNA* turpretī neapšauba sākšanas un divkāršas lietošanas riskus pašus par sevi. Tomēr *Swedish Match* apgalvo, ka pieejamie pētījumi nav identificējuši specifisku vai izteiktāku kaitīgo ietekmi lietotājiem, kas lieto gan tabaku orālai lietošanai, gan smēķēšanai paredzētu tabaku.

46 Skat. šo secinājumu 38.–40. punktu.

56. Šajā saistībā es izmantoju atziņu no sprieduma *Pillbox 38*[47], kurā Tiesa norādīja, ka nav pārliecinošu zinātnisko datu it īpaši par elektronisko cigarešu kā smēķēšanas atmešanas metodes efektivitāti, kā arī par smēķēšanas "uzsākšanas" efektu, kas būtu saistīts ar šo izstrādājumu lietošanu[48]. Šajos apstākļos Tiesa uzskatīja, ka Savienības likumdevējam ir jārīkojas atbilstoši prasībām, kas izriet no piesardzības principa. Līdz ar to Direktīvas 2014/40 tiesību norma attiecībā uz nosacījumiem, kas piemērojami elektronisko cigarešu laišanai tirgū[49], nav pretrunā samērīguma principam[50].

57. Līdz ar to Savienības likumdevējs nav pārkāpis savas novērtējuma brīvības robežas, pamatojoties uz ietekmes novērtējumu, secinot, ka aizlieguma laist tirgū tabaku orālai lietošanai atcelšana varētu Savienībā radīt vispārēju tabakas kaitējuma pieaugumu sakarā ar tās ietekmi uz patēriņa ieradumiem.

*d) Par aplūkojamā pasākuma rakstura un tvēruma izvēli*

58. Ņemot vērā novērtējumu attiecībā uz riskiem, kādi rastos sabiedrības veselībai saistībā ar aplūkojamā aizlieguma atcelšanu, likumdevējs nolēma saglabāt šo aizliegumu Direktīvā 2014/40. Manā ieskatā, šāda izvēle nav acīmredzami nepiemērota šīs direktīvas divkāršā mērķa sasniegšanai.

59. Kā es jau iepriekš uzsvēru, ņemot vērā, ka nav pārliecības par to, kāda rakstura un apjoma riskus daži izstrādājumi radītu sabiedrības veselībai, par sabiedrībai nepieņemamu uzskatīta riska līmeņa noteikšana ir daļa no politiskas, ekonomiskas un sociāla rakstura izvēles, kas ir likumdevēja ziņā, tam ievērojot piesardzības principu[51].

60. Likumdevējam bija jāīsteno sava novērtējuma brīvība, rūpējoties par to, lai, kā to prasa vairākas primāro tiesību normas[52], tiktu nodrošināts augsts veselības aizsardzības līmenis. Šajā saistībā Tiesa piebilda, ka Direktīvas 2014/40 mērķis ir nodrošināt šādu veselības aizsardzības līmeni visai sabiedrībai, līdz ar to tās piemērotība šī mērķa sasniegšanai nav vērtējama vienīgi attiecībā uz vienu patērētāju kategoriju[53].

61. Šajā gadījumā likumdevējs ir līdzsvarojis, pirmkārt, vispārējas negatīvas ietekmes risku, tiesa, neskaidru, – kādu sabiedrības veselībai radītu aplūkojamā aizlieguma atcelšana, un, otrkārt, risku – arī neskaidru –, ka šī aizlieguma saglabāšana liegtu esošajiem smēķētājiem izmantot smēķēšanai paredzētas tabakas mazāk kaitīgu alternatīvu.

62. Uzskatīdams, ka pirmais no šiem riskiem ir lielāks par otro, likumdevējs uzskatīja, ka ir jādod priekšroka starpmērķim (izvairīties no jauna nikotīna atkarības avota parādīšanās, it īpaši jauniešu vidū, kas turklāt varētu veicināt sekojošu smēķēšanai paredzētas tabakas lietošanu), nevis citam mērķim (darīt pieejamu iespējamu palīgu smēķēšanas atmešanā), lai sasniegtu galīgo sabiedrības veselības aizsardzības mērķi.

63. Manuprāt, nav nekādu šaubu par to, ka likumdevējs tādējādi rīkojās saskaņā ar piesardzības principu. Novērtējuma brīvība, kas ir viņa rīcībā, lai noteiktu tādu riska līmeni, kas uzskatīts par sabiedrībai nepieņemamu, attiecīgajā šajā gadījumā aptver vairāku sabiedrības veselību apdraudošu risku novēršanas samērošanu, ja tos nav iespējams novērst vienlaikus[54].

47 Spriedums, 2016. gada 4. maijs (C-477/14, EU:C:2016:324, 50.–55. un 60. punkts).

48 Skat. Direktīvas 2014/40 preambulas 43. apsvērumu.

49 Direktīvas 2014/40 20. pants.

50 Skat. arī ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumus lietā *Philip Morris Brands* u.c. (C-547/14, EU:C:2015:853, 155.–159. punkts).

51 Skat. šo secinājumu 41. punktu.

52 LESD 9. pants, 114. panta 3. punkts un 168. panta 1. punkts, kā arī Hartas 35. panta otrais teikums.

53 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2016. gada 4. maijs, *Philip Morris Brands* u.c. (C-547/14, EU:C:2016:325, 176. punkts), un Polija/Parlaments un Padome (C-358/14, EU:C:2016:323, 86. punkts).

54 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 4. maijs, *Pillbox 38* (C-477/14, EU:C:2016:324, 96. punkts).

64. Tāpat ir jānoraida *Swedish Match* izvirzītā argumentācija, saskaņā ar kuru likumdevējs esot pārkāpis samērīguma principu, aizlieguma laist tirgū tabaku orālai lietošanai atcelšanu pakļaujot šīs tabakas nekaitīguma pierādīšanai, lai arī šāda kārtība netiekot prasīta attiecībā ne uz vienu citu izstrādājumu, kas ietilpst Direktīvas 2014/40 piemērošanas jomā.

65. Šī argumentācija ir saistīta ar diviem virzieniem. Pirmkārt, *Swedish Match* pārmet Savienības likumdevējam, ka tas saglabāja šo aizliegumu tādēļ, ka neesot ticis pierādīts orālai lietošanai paredzētas tabakas lietošanas "nulles riska" līmenis, lai arī šāds kritērijs, piemērojot judikatūru, esot nesamērīgs. Otrkārt, *Swedish Match* būtībā apgalvo, ka likumdevējs nav saskanīgi un sistemātiski īstenojis šīs direktīvas mērķi. Neviens no šiem argumentācijas virzieniem mani nepārliecina.

66. Pirmais no tiem, manuprāt, izriet gan no judikatūras, gan to iemeslu kļūdainas interpretācijas, uz kuriem Savienības likumdevējs ir pamatojies.

67. Likumdevējs ir pilnvarots noteikt pasākumus ar mērķi novērst veselības riskus, ja šie riski ir pietiekami dokumentēti atbilstoši zinātniskam novērtējumam [55]. Turpretī judikatūrā nav noteikta prasība, lai šāda novērtējuma rezultāti ļautu novērtēt risku esamību ar iepriekš noteiktu minimālo slieksni pārliecības gūšanai [56]. Tiesa turklāt nav noteikusi šādu slieksni attiecībā uz to, cik liela ir iespējamība, ka riski varētu īstenoties, vai kāds būtu šādas īstenošanās smagums, kas būtu jāpārkāpj, lai varētu noteikt piesardzības pasākumu [57].

68. Esmu jau konstatējis, ka Direktīvas 2014/40 1. panta c) punkta un 17. panta mērķis ir novērst zināmus apstiprinātus veselības riskus, kā arī citus riskus – saistībā gan ar šī aizlieguma atcelšanas tiešo ietekmi uz veselību, gan ar tās iespējamām sekām uz patēriņa ieradumiem –, kuri nav vienīgi hipotētiski. Šīs normas tātad ir tikušas pieņemtas nevis tādēļ, ka nebūtu ticis pierādīts tabakas orālai lietošanai nekaitīgums veselībai, bet gan tādēļ, ka šī izstrādājuma lietošana izraisa kaitīgas ietekmes riskus, kas ir pierādīti vai vismaz pienācīgi novērtēti.

69. Otrais *Swedish Match* izvirzītās argumentācijas virziens pārklājas ar to, kas būs nākamās iedaļas priekšmets.

### *2. Par argumentu attiecībā uz izmaiņu esamību tiesiskā regulējuma kontekstā*

70. Ar argumentāciju, kas tiecas pierādīt ar Direktīvu 2014/40 noteiktā aizlieguma laist tirgū tabaku orālai lietošanai acīmredzami nepiemēroto raksturu, ņemot vērā tiesiskā regulējuma attīstību pēc spriedumu *Swedish Match* [58] un *Arnold André* [59] pasludināšanas, *Swedish Match* un *NNA* galvenokārt apstrīd šī pasākuma piemērotību ar to izvirzītā mērķa saskanīgai un sistemātiskai sasniegšanai.

55 Skat. šo secinājumu 39. punktu. Šādā nozīmē ir jāsaprot Vispārējās tiesas judikatūra, kuru *Swedish Match* minēja tiesas sēdē un saskaņā ar kuru preventīva pasākuma atsaukšanu vai mikstināšanu nedrīkstot padarīt atkarīgu no "pierādījumiem par jebkāda riska nepastāvēšanu, jo no zinātniskā viedokļa tādus pierādījumus vispār nav iespējams sniegt, tāpēc ka nulles riska līmenis praksē nepastāv", tāpēc "preventīvs pasākums var tikt veikts tikai tad, ja risks, kura pastāvēšanu un tvērumu "pilnībā" nepierāda pārliecinoši zinātniski dati, tomēr šķiet pietiekami apliecināts šā pasākuma pieņemšanas brīdī pieejamajos zinātniskajos datos" (spriedums, 2011. gada 9. septembris, Francija/Komisija (T-257/07, EU:T:2011:444, 76. punkts)).

56 It īpaši attiecībā uz zāļu tirdzniecības atļaujas atteikšanu vai atsaukšanu Tiesa ir lēmusi, ka šādu piesardzības pasākumu spēkā esamību nosaka tikai tāda riska pastāvēšana, kuram "nav jāizpaužas konkrēti, bet vienīgi potenciāli" (spriedumi, 2014. gada 10. aprīlis, *Acino*/Komisija (C-269/13 P, EU:C:2014:255, 59. un 73. punkts), un 2015. gada 3. decembris, *PP Nature-Balance Lizenz*/Komisija (C-82/15 P, nav publicēts, EU:C:2015:796, 23. punkts)).

57 Skat. šo secinājumu 41. punktu.

58 Spriedums, 2004. gada 14. decembris (C-210/03, EU:C:2004:802).

59 Spriedums, 2004. gada 14. decembris (C-434/02, EU:C:2004:800).

71. Tās apgalvo, ka Direktīva 2014/40 neaizliedzot laist tirgū nevienu citu tabakas izstrādājumu [60] un ka it īpaši smēķēšanai paredzētā tabaka un košļājamā tabaka vai šņaucamtabaka esot kaitīgākas nekā tabaka orālai lietošanai. Turklāt ar šo direktīvu esot ieviestas jaunas normas, kas īpaši regulē jaunus tabakas izstrādājumus un elektroniskās cigaretes, tomēr tos neaizliedzot. Direktīvas preambulas 34. apsvērumā gan esot atzīts, ka visi tabakas izstrādājumi ir kaitīgi, un Tiesa esot apstiprinājusi elektronisko cigarešu iespējamos riskus veselībai spriedumā *Pillbox 38* [61]. Šī argumentācija cieši sasaucas ar *Swedish Match* un *NNA* argumentāciju, ar kuru tās apstrīd aplūkojamā aizlieguma atbilstību nediskriminācijas principam.

72. Šajā saistībā es atgādinu, ka Savienības pasākums ir piemērots izvirzītā mērķa sasniegšanai vienīgi tad, ja tas patiešām atbilst rūpēm to sasniegt saskanīgi un sistemātiski [62]. Šī prasība turklāt atbilst prasībai, kas attiecas uz to kritēriju objektīvo raksturu, uz kuriem Savienības likumdevējs pamatojas [63]. Šajā gadījumā Direktīvas 2014/40 1. panta c) punkts un 17. pants izpilda šo nosacījumu. Ne pārējie tabakas izstrādājumi, ne elektroniskās cigaretes nav ar tabaku orālai lietošanai salīdzināmā situācijā, un tādēļ atšķirīgie noteikumi, kas tiem tiek piemēroti, izriet no objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem.

73. Attiecībā, pirmkārt, uz atšķirību noteikumos, ko piemēro orālai lietošanai paredzētai tabakai un *pārējiem bezdūmu tabakas izstrādājumiem*, piemēram, košļājamajai tabakai vai šņaucamtabakai, Tiesa jau ir uzskatījusi, ka šī atšķirība, kāda tā ieviesta 1992. gadā un saglabāta ar Direktīvu 2001/37, nav diskriminējoša. Tā izrietēja no objektīviem apstākļiem, kas bija vienlaikus saistīti gan ar to, ka tā laika iekšējā tirgū šie izstrādājumi, uz kuriem attiecās aizliegums, bija jauni, gan ar to, ka tie bija pievilcīgi jauniešiem, un ar to, ka dažās dalībvalstīs pastāvēja valsts līmeņa aizlieguma pasākumi [64]. Nevienā no lietas dokumentiem nav norādes, ka tas vairs nebūtu spēkā. Turklāt Komisija ietekmes novērtējumā konstatēja, ka atšķirībā no tabakas orālai lietošanai pārējie bezdūmu tabakas izstrādājumi attiecas uz nišas tirgiem, kuru izplatības potenciāls ir ierobežots, ņemot vērā it īpaši to dārgo un daļēji amatniecisko ražošanas metodi [65]. Kā izriet no Direktīvas 2014/40 preambulas 32. apsvēruma, Savienības likumdevējs līdz ar to nav uzskatījis par vajadzīgu aizliegt to laišanu tirgū.

74. Otrkārt, saistībā ar apgalvoto nekonsekvenci attiecībā uz noteikumiem, ko piemēro *smēķēšanai paredzētai tabakai*, es norādu, ka atšķirībā no tās tabaka orālai lietošanai bija relatīvi jauns izstrādājums dalībvalstu tirgos (izņemot Zviedriju) brīdī, kad attiecībā uz to tika ieviests aizliegums laist tirgū. Līdz ar to šis aizliegums ļāva izvairīties no jauna atkarības avota izveides, ņemot vērā īpašo pievilcību, kādu tabaka orālai lietošanai varēja raisīt jauniešos. Ietekmes novērtējumā ir norādīts, ka šie apsvērumi aizvien bija atbilstīgi Direktīvas 2014/40 pieņemšanas brīdī. Turklāt Komisija tajā uzskatīja, ka smēķēšanai paredzētas tabakas aizliegums, visticamāk, izraisītu melnā tirgus rašanos, jo smēķētāju proporcija Savienībā tolaik sasniedza 28 % [66].

60 Tiesas sēdē Apvienotās Karalistes valdība un Parlaments pamatoti norādīja, ka Direktīvas 2014/40 7. pantā ir aizliegts laist tirgū arī aromatizētos tabakas izstrādājumus, ievērojot šī panta 14. punktā noteikto pārejas periodu.

61 Spriedums, 2016. gada 4. maijs (C-477/14, EU:C:2016:324, 51. un 52. punkts).

62 2017. gada 5. jūlija spriedumā *Fries* (C-190/16, EU:C:2017:513, 48. punkts) Tiesa piemēroja Savienības pasākumam pastāvīgo judikatūru par LESD garantēto pārvietošanās brīvību ierobežojoša valsts pasākuma piemērotību sava mērķa saskanīgai un sistemātiskai sasniegšanai (skat. it īpaši spriedumu, 2015. gada 23. decembris, *Scotch Whisky Association* u.c. (C-333/14, EU:C:2015:845, 37. punkts un tajā minētā judikatūra)).

63 Skat. šo secinājumu 30. punktu.

64 Skat. spriedumus, 2004. gada 14. decembris, *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 66., 67. un 71. punkts), un *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 64., 65. un 69. punkts).

65 Ietekmes novērtējums, 76. lpp.

66 Ietekmes novērtējums, 49. un 50. lpp. Skat. arī ģenerāladvokāta L. A. Hēlhuda secinājumus lietās *British American Tobacco (Investments)* un *Imperial Tobacco* (C-491/01, EU:C:2002:476, 231. punkts) un *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:487, 60.–62. punkts).

75. Treškārt, es nesaskatu nekonsekvenci starp režīmiem, kas piemērojami tabakai orālai lietošanai un ar Direktīvas 2014/40 2. panta 14) punktu ieviestajai "*jaunieviestu tabakas izstrādājumu*" kategorijai. Šī kategorija ietver visus izstrādājumus, kuri neietilpst pārējās šajā direktīvā minētajās kategorijās un kuri varētu parādīties Savienības tirgū pēc tās stāšanās spēkā [67]. To ietekmi pēc definīcijas nevarēja ne novērot, ne *a fortiori* izvērtēt [direktīvas pieņemšanas] brīdī. Šī iemesla dēļ minētajā direktīvā tika uzdots dalībvalstīm izveidot attiecīgo ražotāju un importētāju paziņojumu sistēmu, kurus tie iesniegtu pirms jaunieviestu tabakas izstrādājumu laišanas tirgū. Šim paziņojumam ir jāpievieno it īpaši pētījumi par to ietekmi uz veselību un patēriņa ieradumiem [68]. Šī sistēma atvieglo šīs ietekmes novērtēšanu, kas attiecīgā gadījumā varētu likt nākotnē pieņemt aizliegumus vai ierobežojumus šādu izstrādājumu tirgošanai. Turpretī, lai arī nebija iespējams droši novērtēt un kvantitatīvi izteikt visu tabakas orālai lietošanai ietekmi, tā bija identificēta un zinātniski pamatota pietiekami, lai attaisnotu aizliegumu to laist tirgū.

76. *Swedish Match* un *NNA* nepamatoti apgalvo, ka tabaka orālai lietošanai arī ir "jaunieviests" izstrādājums atbilstoši Direktīvas 2014/40 preambulas 34. apsvērumam un Tiesas judikatūrai [69]. Manuprāt, tabaka orālai lietošanai tika kvalificēta kā "jaunieviesta" tikai, ciktāl, neesot aplūkojamajam aizliegumam, tā būtu jauns ienācējs dalībvalstu (izņemot Zviedriju) tirgū. Turpretī atšķirībā no "jaunieviestiem tabakas izstrādājumiem" šīs direktīvas 2. panta 14) punkta izpratnē tabaka orālai lietošanai ir zināms un noteikts izstrādājums, jo tā jau ilgu laiku ir pieejama Zviedrijā un par tās ietekmi ir veikti daudzi zinātniskie pētījumi.

77. Ceturtkārt, arguments, saskaņā ar kuru aizliegums laist tirgū tabaku orālai lietošanai esot nekonsekvents salīdzinājumā ar *elektronisko cigarešu* regulējumu, ir jānoraida, pamatojoties uz spriedumu *Pillbox 38* [70]. Tajā Tiesa konstatēja, ka atšķirībā no tabakas izstrādājumiem šīs pēdējās, pirmkārt, nesatur tabaku, otrkārt, tiek lietotas bez degšanas un, treškārt, ir relatīvi jauni izstrādājumi, kuru riski veselībai vēl ir jāprecizē. Otrais no šiem apsvērumiem apstiprina vienīgi to, ka elektroniskās cigaretes un smēķēšanai paredzēti tabakas izstrādājumi nav salīdzināmi, savukārt pirmais un trešais apsvērums liecina par objektīvām īpašībām, kas ir atšķirīgas elektroniskajām cigaretēm un tabakas izstrādājumu kopumam, tostarp orālai lietošanai paredzētai tabakai.

78. Vispārīgāk runājot, es esmu vienisprātis ar ģenerāladvokāta L. A. Hēlhuda nostāju, kuru viņš pauž secinājumos lietā *Arnold André* [71] un saskaņā ar kuru Savienības likumdevējs gadījumā, ja vairāki bīstami izstrādājumi tiek pārdoti dalībvalstu tirgos, var izlemt par to, kuri ir jāaizliedz, pamatojoties uz atbilstīgo apstākļu visaptverošu vērtējumu, – neskarot iespēju aizliegt citus no šiem produktiem, ja šie apstākļi mainās [72].

79. Šie apsvērumi ļauj secināt, ka nepastāv ne nediskriminācijas principa pārkāpums tādēļ, ka tabakai orālai lietošanai būtu piemēroti atšķirīgi noteikumi salīdzinājumā ar noteikumiem, kas piemēroti pārējiem iepriekš minētajiem izstrādājumiem, ne samērīguma principa pārkāpums tādēļ, ka Direktīva 2014/40 saskanīgi un sistemātiski neīstenotu savus mērķus.

67 Saskaņā ar Direktīvas 2014/40 2. panta 14) punktu jaunieviests tabakas izstrādājums ir "tabakas izstrādājums, kas: a) neietilpst nevienā no šādām kategorijām – cigaretes, tinamā tabaka, pīpju tabaka, ūdenspīpju tabaka, cigāri, cigarilli, košļājamā tabaka, šņaucamtabaka vai orālai lietošanai paredzēta tabaka – un b) ir laists tirgū pēc 2014. gada 19. maija".

68 Skat. Direktīvas 2014/40 19. pantu.

69 Skat. spriedumus, 2004. gada 14. decembris, *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 66. punkts), un *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 64. punkts).

70 Spriedums, 2016. gada 4. maijs (C-477/14, EU:C:2016:324, 36.–42. punkts).

71 C-434/02, EU:C:2004:487, 125. punkts.

72 Šajā saistībā Tiesa arī ir lēmusi, ka tad, ja Savienības likumdevējam ir jāpieņem noteikumi attiecībā uz sarežģītu situāciju, tas drīkst to veikt vairākās stadijās, ja tā izvēle ir pamatota ar objektīviem un atbilstošiem kritērijiem attiecībā uz aplūkojamo tiesību aktu izvirzīto mērķi (skat. it īpaši spriedumu, 2013. gada 17. oktobris, *Schaible* (C-101/12, EU:C:2013:661, 91. punkts un tajā minētā judikatūra)).

### C. Nepieciešamības pārbaude

80. Ja Savienības tiesību aktam, kas pieņemts tādā jomā kā šajā lietā aplūkojamā joma, attiecībā uz kuru likumdevējam ir piešķirta plaša novērtējuma brīvība, piemēro nepieciešamības pārbaudi, ir jāpārbauda, vai šāds akts acīmredzami nepārsniedz tā robežas, kas ir nepieciešams šo mērķu sasniegšanai [73].

81. Aizlieguma laist tirgū tabaku orālai lietošanai, kas noteikts Direktīvas 2001/37 8. pantā ar nolūku īstenot tās mērķus, nepieciešamība tika apstiprināta spriedumos *Swedish Match* [74] un *Arnold André* [75]. Tiesas ieskatā, visiem citiem pasākumiem, kas paredzēti, lai ražotāji ievērotu tehniskas normas nolūkā samazināt izstrādājuma kaitīgo ietekmi vai lai reglamentētu šā izstrādājuma marķēšanu un pārdošanas, tostarp nepilngadīgajiem, nosacījumus, nebūtu tādas pašas preventīvās ietekmes veselības aizsardzības ziņā, jo ar tiem tirgū ļautu iekļūt izstrādājumam, kas jebkurā gadījumā joprojām būtu kaitīgs [76].

82. Šis secinājums paliek spēkā, ciktāl šis aizliegums ir saglabāts ar Direktīvu 2014/40. Kā ir uzsvērusi Komisija, tabakas orālai lietošanai atkarību izraisošais raksturs pamato savlaicīgu preventīvu pasākumu pieņemšanu sakarā ar tādu grūti labojamu ietekmi uz sabiedrības veselību, ko varētu radīt šī produkta ieiešana visā Savienības tirgū.

83. Minētais secinājums vēl jo vairāk ir spēkā tādēļ, ka pārējie iespējamie pasākumi, kā izriet no ietekmes novērtējuma, neliegtu īstenot tabakas orālai lietošanai ievērojamo tirgus potenciālu, ņemot vērā it īpaši nesmēķētāju zonu ieviešanu [77]. Turklāt minētā aizlieguma pārskatīšana sniegtu pretrunīgu vēstījumu par tabakas izstrādājumu orālai lietošanai kaitīgumu [78]. Kā norādīja Somijas valdība, ņemot vērā, ka tāds pats aizliegums ir spēkā jau kopš 1992. gada, tā atcelšana ļautu domāt, ka šie izstrādājumi ir nekaitīgi, un tas varētu vairot to pievilcību jauniešu acīs.

### D. Samērīguma pārbaude šaurā nozīmē

84. Samērīguma pārbaudes trešā daļa jomās, kurās Savienības likumdevējam ir plaša novērtējuma brīvība, ir pārbaude, vai aplūkojamais tiesību akts nerada neērtības, kas acīmredzami nav samērīgas ar izvirzītajiem mērķiem [79]. Likumdevējam papildus galvenajam izvirzītajam mērķim tomēr ir pilnībā jāņem vērā visas iesaistītās intereses, tostarp to personu intereses, kuras šis tiesību akts ietekmē nelabvēlīgi. Tam ir jāpārbauda, vai izvirzītie mērķi ir tādi, ar kuriem var tikt attaisnotas pat ievērojamas negatīvas ekonomiska rakstura sekas atsevišķiem uzņēmumiem [80].

85. Manā ieskatā, Savienības likumdevējs ir izpildījis šīs prasības, pieņemot Direktīvas 2014/40 1. panta c) punktu un 17. pantu.

73 Skat. it īpaši spriedumu, 2015. gada 16. jūnijs, *Gauweiler* u.c. (C-62/14, EU:C:2015:400, 81. punkts).

74 Spriedums, 2004. gada 14. decembris (C-210/03, EU:C:2004:802, 57. punkts).

75 Spriedums, 2004. gada 14. decembris (C-434/02, EU:C:2004:800, 55. punkts).

76 Pēc analoģijas skat. arī spriedumus, 2016. gada 4. maijs, *Philip Morris Brands* u.c. (C-547/14, EU:C:2016:325, 160. punkts), un 2016. gada 4. maijs, Polija/Parlaments un Padome (C-358/14, EU:C:2016:323, 95. punkts).

77 Ietekmes novērtējums, 75. lpp.

78 Ietekmes novērtējums, 68. lpp.

79 Skat. it īpaši spriedumu, 2015. gada 16. jūnijs, *Gauweiler* u.c. (C-62/14, EU:C:2015:400, 91. punkts).

80 Skat. it īpaši spriedumus, 2008. gada 16. decembris, *Arcelor Atlantique* un *Lorraine* u.c. (C-127/07, EU:C:2008:728, 59. punkts); 2012. gada 12. jūlijs, *Association Kokopelli* (C-59/11, EU:C:2012:447, 40. punkts), un 2016. gada 4. maijs, *Philip Morris Brands* u.c. (C-547/14, EU:C:2016:325, 185. punkts).

86. Šajā saistībā Tiesa jau ir atzinusi, ka sabiedrības veselības aizsardzības mērķis ir svarīgāks par ekonomiskiem apsvērumiem [81]. Šim mērķim piešķirtais fundamentālais raksturs Savienības tiesību sistēmā līdz ar to ir tāds, ar ko var tikt attaisnotas pat ievērojama apmēra negatīvas ekonomiska rakstura sekas atsevišķiem uzņēmumiem [82].

87. No šāda viedokļa raugoties, manuprāt, spriedumos *Swedish Match* [83] un *Arnold André* [84] Tiesa nav veikusi tiešu līdzsvarošanu starp saimnieciskās darbības subjektu interesēm un sabiedrības veselības interesēm [85]. Tā netieši uzskatīja, ka pasākums, kura mērķis ir aizsargāt sabiedrības veselību, ciktāl tas atbilst pirmajām divām samērīguma pārbaudes daļām, noteikti ir atbilstīgs tās trešajai daļai, ciktāl saimnieciskās darbības subjektu privātajām interesēm ir jāatkāpjas sabiedrības veselības vispārējo interešu priekšā.

88. Noslēdzot šo analīzi, es uzskatu, ka aplūkojamās normas nav acīmredzami neatbilstošas to divkāršā mērķa sasniegšanai, acīmredzami nepārsniedz to, kas ir nepieciešams tā sasniegšanai, un nerada neērtības, kas acīmredzami nav samērīgas ar ieguvumiem, ko tiecas sasniegt.

## V. Secinājumi

89. Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *High Court of Justice* (*England & Wales*), *Queen's Bench Division* (*Administrative Court*) (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Karaļnama kompetences lietu departaments (Administratīvā tiesa), Apvienotā Karaliste) uzdotā prejudiciālā jautājuma ii) daļu atbildēt šādi:

Prejudiciālā jautājuma ii) daļas pārbaude neatklāja nevienu apstākli, kas varētu ietekmēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/40/ES (2014. gada 3. aprīlis) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz tabakas un saistīto izstrādājumu ražošanu, noformēšanu un pārdošanu un ar ko atceļ Direktīvu 2001/37/EK, 1. panta c) punkta un 17. panta spēkā esamību.

81 Skat. rīkojumu, 1996. gada 12. jūlijs, Apvienotā Karaliste/Komisija (C-180/96 R, EU:C:1996:308, 93. punkts), un spriedumus, 2012. gada 19. aprīlis, *Artegodan*/Komisija (C-221/10 P, EU:C:2012:216, 99. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra), kā arī spriedumu, 2016. gada 4. maijs, *Philip Morris Brands* u.c. (C-547/14, EU:C:2016:325, 156. punkts). Secinājumos lietā *Philip Morris Brands* u.c. (C-547/14, EU:C:2015:853, 179. punkts) ģenerāladvokāte J. Kokote norādīja, ka cilvēku veselības aizsardzībai Savienības tiesību vērtību sistēmā ir "nesalīdzināmi lielāka" nozīme nekā uzņēmumu ekonomiskajām interesēm. Skat. arī ģenerāladvokāta L. A. Hēlhuda secinājumus lietā *British American Tobacco (Investments)* un *Imperial Tobacco* (C-491/01, EU:C:2002:476, 226. un 229. punkts).

82 Pēc analoģijas skat. spriedumus, 2010. gada 8. jūnijs, *Vodafone* u.c. (C-58/08, EU:C:2010:321, 69. punkts), un 2012. gada 23. oktobris, *Nelson* u.c. (C-581/10 un C-629/10, EU:C:2012:657, 81. punkts).

83 Spriedums, 2004. gada 14. decembris (C-210/03, EU:C:2004:802).

84 Spriedums, 2004. gada 14. decembris (C-434/02, EU:C:2004:800).

85 Attiecībā uz LESD garantēto pārvietošanās brīvību ierobežojošu valsts pasākumu samērīguma pārbaudi skat. arī spriedumu, 2015. gada 23. decembris, *Scotch Whisky Association* u.c. (C-333/14, EU:C:2015:845, 56. un 59. punkts).